

Nota van Inlichtingen SBIR innovaties duurzaam erfgoed Versie 3

Datum: 10 augustus 2021

Deze nota van inlichtingen bevat de vragen die tijdens de informatiebijeenkomst op 21 juni 2021 zijn gesteld en via e-mail zijn binnengekomen bij RVO. De vragen zijn voorzien van de antwoorden die daarop zijn gegeven of naderhand zijn geformuleerd. Afzenders zijn de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Nr.	Vraag	Antwoord
1.	Hoeveel procent van de monumenten is al redelijk verduurzaamd op dit moment?	Er valt geen percentage van panden te noemen dat al redelijk verduurzaamd is. De vraag is sowieso wat 'redelijk verduurzaamd' is. De doelstelling van het programma Erfgoed en Duurzaamheid van de RCE is om 'zo optimaal mogelijk te verduurzamen'. Voor ons betekent dat: 'streven naar de maximale reductie van de uitstoot van CO ₂ , maar met oog voor de cultuurhistorische waarde'. De kunst is de juiste balans tussen die twee te vinden. Waar die balans ligt, verschilt overigens per monument. We onderschrijven daarbij de doelstellingen van de Routekaart Verduurzaming Monumenten, namelijk 40% en 60 % CO ₂ -reductie in respectievelijk 2030 en 2040 als een gemiddelde over de totale monumentenvoorraad. Meer informatie over de huidige stand van verduurzaming is te vinden in: Rapportage monitor energieverbruik monumenten 2020 Duurzaam Erfgoed .
2.	Wat zijn de belangrijkste bottlenecks die eigenaren en exploitanten tegenhouden om te verduurzamen?	1. Een groot deel van de eigenaren is nog onbekend met mogelijkheden die er zijn op het gebied van duurzaamheid in het eigen monument. Lees bijvoorbeeld meer in het monumenteneigenaren onderzoek van het NRF: samenvatting onderzoek monumenteigenaren 2020 - extern_def.pdf (restauratiefonds.nl) (vanaf bladzijde 24). 2. Financiën. 3. Toekomst denken (wachten op nog betere innovaties en voorbeelden).

Nr.	Vraag	Antwoord
3.	Wordt bij de CO ₂ -reductie bij het verduurzamen van monumentale panden gekeken naar alleen de CO ₂ -reductie in het pand zelf? Of gaat het ook om CO ₂ -reductie bij de productie van de te gebruiken materialen?	We volgen hierbij de ambitie van de klimaattafel Gebouwde Omgeving van het Klimaatakkoord en de doelstelling van de Routekaart Verduurzaming Monumenten, zijnde 40% en 60% CO ₂ -reductie in respectievelijk 2030 en 2040. Kortom, het gaat om het terugdringen van het CO ₂ -uitstoot als gevolg van het gebouw (per saldo het terugdringen van het energieverbruik). Dit doet natuurlijk overigens niets af aan het belang van het terugdringen van de uitstoot van CO ₂ in de gehele keten.
4.	Kan er iets gezegd worden over de te verwachten terugverdientijd van de investeringen?	De terugverdientijd van een toepassing binnen de SBIR voorgestelde maatregelen is geen overwegend afwegingscriterium. Althans niet in de zin dat maatregelen waarvan de terugverdientijd korter is, hoger scoren. Doel van het programma Erfgoed en Duurzaamheid - en daarmee ook van de SBIR - is primair het terugdringen van de CO ₂ -uitstoot. Het is natuurlijk wel zo dat we op zoek zijn naar producten/diensten waarvoor een markt is. Niet alleen terugverdientijd is een issue. Beter comfort kan ook een belangrijke reden zijn voor eigenaren om in een maatregel te investeren.
5.	Wat is de rol van de eigenaren/bewoners van de monumentale panden?	De eigenaren/bewoners zijn zeer belangrijk want de uiteindelijke producten en diensten worden voor deze groep ontwikkeld. Daarnaast spelen zij een belangrijke rol voor het vinden van goede prototypelocaties. De start van een goed plan begint dus met een onderzoek naar de wens van eigenaren. Daarmee is dit - naast de samenwerking met experts duurzaam, erfgoed en ontwerp - een belangrijke factor voor een geslaagd voorstel.
6.	Het uiteindelijke doel van deze SBIR is een product/dienst realiseren en die op de markt brengen. Betekent dit dat de overheid stimuleert in de ontwikkeling van het product/de dienst, maar dat vervolgens de eigenaar zelf moet investeren in het toepassen van het product/de dienst?	Ja, RCE investeert in de ontwikkeling. Andere overheden, zoals gemeenten, waterschappen, etc. maar ook bedrijven en particulieren kunnen de innovatie afnemen. Afhankelijk van de innovatie kunnen daar in de toekomst subsidies beschikbaar voor zijn. Het is aan te bevelen om het prototype te testen bij een potentiële afnemer, die daarmee als eerste al ervaring kan opdoen binnen het project en wellicht dit vervolgens op grotere schaal wil toepassen en kan uitdragen aan anderen. Het op de markt brengen van het product/dienst valt buiten de scope van SBIR.

Nr.	Vraag	Antwoord
7.	Behoort het inventariseren van de wensen van eigenaren/bewoners ook tot een dienst die kansrijk is om in te dienen? Dus bij wijze van marktonderzoek.	Een marktonderzoek kan onderdeel zijn van het haalbaarheidsonderzoek. Alleen het inventariseren van wensen van eigenaren/bewoners levert waarschijnlijk geen CO ₂ -besparing op. U zult duidelijk aan moeten geven hoe dit past binnen de dienst die u wilt ontwikkelen en hoe deze gaat bijdragen aan het doel van de oproep. Hoe directer een dienst bijdraagt, hoe beter het voorstel beoordeeld zal worden. Het resultaat van een SBIR-traject moet een werkwijze, dienst of product zijn die op de markt gebracht kan worden.
8.	Is er een lijst van potentiële overheidsgebouwen waar verduurzamingsoplossingen voor gezocht worden?	Er is geen lijst. We hopen u met deze competitie uit te dagen zelf onderzoek te doen en vragen te stellen aan eigenaren/instellingen met erfgoedbezit. Aanvullend hierop. In de SBIR-oproep staat onder het kopje proeftuinen het volgende. Voor het fase 2 onderdeel "ontwikkeling prototype" is een proeftuin (een locatie voor een product of testomgeving voor een dienst) nodig. Het heeft de voorkeur om zelf een proeftuin te vinden zodat de innovatie in een praktijksituatie meteen kan worden getest. Daarnaast verkent de RCE samen met de partners vanuit de Routekaart Verduurzaming Monumenten de mogelijkheid om een aantal praktijklocaties en testomgevingen waar de prototypes beproefd kunnen worden aan te bieden.
	Spontaan aanbod deelnemer	Wij hebben een Rijksmonument (carréhoeve in Zuid-Limburg https://depeul.nl/over-ons.html) en denken graag mee met ontwikkelaars van prototypes of marktverkenning. Contact: cdewarrimont@outlook.com .
9.	Hoe groot is de totale klimaatwinst/CO ₂ -reductie als alle 120.000 monumenten meedoen?	Deze vraag is niet te beantwoorden. De totale CO ₂ -uitstoot van monumenten is niet bekend. Wat wél bekend is, is dat monumenten circa 2% van het gebouwd areaal beslaan. Samen met de categorie 'overige historische bebouwing' betreft dit 20%.
10.	Is een Serious Game rondom bewustwording/draagvlak voor bewoners of eigenaren iets wat zou kunnen passen in deze call?	Ja, dit valt binnen het tweede thema: dienst. Het is van belang om goed onderzoek te doen naar de behoeften en wensen van de eigenaren/bewoners en om duurzaamheidexperts en erfgoedspecialisten te bevragen om er achter te komen wat werkbaar is en interessant is om op de markt te brengen.

Nr.	Vraag	Antwoord
11.	Wanneer is de deadline voor het indienen van offertes?	De deadline is 20 augustus 2021 om 13.00 uur, maar wij adviseren ruim voor die tijd een offerte in te dienen. Offertes kunnen via het bijhorende formulier worden ingediend met de up te loaden documenten.
12.	Hoe lang kunnen vragen worden ingediend voor de Nota van inlichtingen?	In de Nota van Inlichtingen worden alle vragen meegenomen, die uiterlijk 10 dagen voor sluitingsdatum van de oproep zijn ingediend.
13.	Moeten de indiener en de partner(s) mkb zijn?	Nee. Ook niet-mkb kunnen deelnemen aan deze SBIR. Als hoofdaannemer of als onderaannemer. SBIR is toegesneden op kleine bedrijven maar staat open voor grote ondernemingen (of andere organisaties). Zie hoofdstuk 10.1 van de SBIR-handleiding voor de eisen die we aan partijen stellen. SBIR handleiding voor ondernemers maart 2021 (rvo.nl) .
14.	Kan een kennisinstelling een offerte indienen?	Dat zou kunnen, in ieder geval is daar geen formele belemmering voor. Maar let wel, we beoordelen bij economisch perspectief of de indiener/het consortium in staat is om de innovatie te ontwikkelen en op de markt te brengen. Daarnaast beoordelen we of het idee zakelijk zin heeft. Zie hiervoor ook de beschrijving van de criteria in de SBIR-handleiding in paragraaf 3.3. Een kennisinstelling lijkt niet de aangewezen partij om een product te ontwikkelen en op de markt te brengen. We adviseren daarom om een ondernemer de leiding te laten nemen. Op die manier willen we voorkomen dat we projecten financieren die stoppen wanneer de opdracht ophoudt. Een onderneming zal daarna nog de 'drive' hebben om het product uit te ontwikkelen en op de markt te brengen. Overigens neemt dit niet weg dat een kennisinstelling veel van het onderzoek zou kunnen doen. Dat gezegd hebbende: als je aannemelijk kunt maken dat je wel de juiste partij bent en ook zorgt dat het product op de markt komt (en hoe die 'route to market' er dan uitziet), dan zou je een opdracht kunnen krijgen. Er zijn bijvoorbeeld wel eens voorstellen van stichtingen gehonoreerd.
15.	Moet de indiener een Nederlandse partij zijn?	Nee, een buitenlandse partij mag ook een voorstel indienen, maar deze moet wel gevestigd zijn binnen de EU. En het project moet wel een bijdrage leveren aan de Nederlandse economie (zie handleiding 10.1 Eisen aan partijen).

Nr.	Vraag	Antwoord
16.	Wie hebben zitting in de beoordelingscommissie?	Dat zijn deskundigen op velerlei gebied. De namen van de leden worden bekend gemaakt, via de website of via de Nota van inlichtingen. Zodra de leden van de beoordelingscommissie bekend zijn gemaakt mogen deze niet meer benaderd worden. Gebeurt dat wel, dan kunt u uitgesloten worden van de competitie.
17.	Hoe ziet de overgang van fase 1 naar fase 2 eruit?	- RVO.nl leest de haalbaarheidsrapporten. - Bij goedkeuring wordt de laatste 20% van de kosten uitbetaald. - Bij positief resultaat ('conclusie rapport: het is haalbaar') en vertrouwen in voortzetting volgt een offertezoek voor fase 2. - Alleen partijen met een offertezoek kunnen een offerte voor fase 2 indienen. - Deze partijen krijgen de mogelijkheid hun offerte toe te lichten voor de commissie. - De commissie beoordeelt en rangschikt de offertes en brengt advies uit aan de directeur RCE. - De directeur RCE besluit welke voorstellen een opdracht krijgen voor fase 2.
18.	Een partij heeft eerder een SBIR-opdracht gekregen. Sluit dit hem uit voor een nieuwe opdracht?	Bedrijven kunnen in principe meerdere SBIR-opdrachten uitvoeren, dit is uiteraard wel afhankelijk van de beschikbare capaciteit (menskracht) en expertise bij het betreffende bedrijf.
19.	Past het doen van verkennend onderzoek binnen een SBIR?	Een project dient zich te richten op een concrete toepassing die bijdraagt aan de uitdaging in de oproep. Na afloop van het tweejarig R&D-traject, dient een demonstratie plaats te vinden van het ontwikkelde product, dienst of proces.
20.	Kan een samenwerkingsverband een voorstel indienen?	We verwachten dat één partij in de lead is en een voorstel indient. Deze partij kan met andere partijen samenwerken als onderaannemer. En dat is vaak ook verstandig, omdat u zo kunt zorgen dat de juiste expertise aan boord is. Samenwerking tussen voorstellen kan niet; verschillende voorstellen mogen niet afhankelijk van elkaar zijn. Ieder voorstel moet op zichzelf staan.
21.	Speelt een eigen bijdrage aan het project een rol?	We stellen geen eisen of voorwaarden aan een financiële bijdrage die u moet leveren. We verwachten wel dat u niet uw reguliere commerciële tarieven in rekening brengt. U ontwikkelt een product waar u in de toekomst geld aan kunt verdienen. U behoudt (onder voorwaarden) het intellectueel eigendom. Daar hoort een prijs bij die daarbij past.

Nr.	Vraag	Antwoord
22.	Is het mogelijk om een project als individuele ondernemer te starten en in de loop van het traject een samenwerkingsverband aan te gaan?	Ja, zonder meer. Het is wel zo dat als uw plan wat dat betreft al concreet is, dat u meer kans maakt. Als u al een partner heeft die een essentiële bijdrage kan leveren, dan is dat sterker dan dat u schetst dat u die gaandeweg nog moet zoeken.
23.	Wat als in fase 2 blijkt dat het beoogde systeem toch niet werkt of niet opgeleverd kan worden? Hoe gaat u dan om met de betaling en de leveringsverplichting?	Dat hangt af van de situatie. Als er geen goede verantwoording over de activiteiten kan worden afgelegd, dan zullen we ons geld terugvorderen. Ook het geld dat in fase 2 is betaald. Als we echter inzien dat er onverwachte tegenslag is, zoals dat kan optreden bij innovatieprojecten, dan zullen we niet al het betaalde geld terugvorderen, maar vanaf dat moment ook niet meer betalen. Dit is een van de redenen waarom wij ook tijdens de onderzoeksfasen contact onderhouden en de voortgang van de projecten volgen. De gefaseerde opzet is overigens ontworpen om dit te voorkomen. Voor het haalbaarheidsonderzoek in fase 1 geldt dat "het is niet haalbaar" ook een resultaat is waarna betaald kan worden (mits het project verder op orde is uiteraard).
24.	Mag ik in fase 1 een offerte indienen voor € 0,- voor onderzoek dat al eerder is uitgevoerd om kans te maken op een opdracht in fase 2?	Ja, dat kan. U kunt in principe een offerte voor € 0,- indienen wanneer het werk al is gedaan. Let wel, dit geeft geen garantie voor een opdracht voor fase 1 of een offerteverzoek voor fase 2. Uw voorstel en uw project worden op dezelfde manier beoordeeld als de andere voorstellen en projecten. Daarnaast verwachten wij dezelfde rapportages van u. Overigens lijkt het meer voor de hand te liggen om, met de mogelijkheden die SBIR biedt, te onderzoeken hoe u uw idee kunt door ontwikkelen. Wellicht biedt aanvullend onderzoek nog meer mogelijkheden.
25.	Meestal stelt RVO randvoorwaarden t.a.v. het uurtarief. Ik kan daar niets over terugvinden. Hoe zit dat?	We schrijven geen uurtarief voor, we werken bij SBIR immers op basis van offertes. Wel geven we aan, omdat we niet de intellectuele eigendomsrechten krijgen (deze zijn voor de indiener), dat we geen offertes verwachten op basis van commerciële uurtarieven. Het is dus aan de indiener zelf een uurtarief te bepalen. Let op: de prijs van de offerte wordt meegewogen bij het criterium Impact "value for money".

Nr.	Vraag	Antwoord
26.	Mag ik meerdere voorstellen indienen?	Ja, u mag meerdere voorstellen indienen. Het aantal moet wel in verhouding staan tot de capaciteit van de aanbiedende partij en de voorstellen moeten onderscheidend van elkaar zijn. Samenwerking tussen voorstellen kan niet; verschillende voorstellen mogen niet afhankelijk van elkaar zijn. Ieder voorstel moet op zichzelf staan als afgerond geheel.
27.	Welke rechten krijgt de overheid op de innovatie?	Zie de SBIR-handleiding paragraaf 4.2 Het intellectueel eigendom (IE). SBIR handleiding voor ondernemers maart 2021 (rvo.nl) De opdrachtnemer behoudt het intellectueel eigendom. Opdrachtgever verwerft de volgende rechten: • Het recht de resultaten te gebruiken voor publicitaire doeleinden. • Het recht op het gebruik van de kennis, zonder betaling van licentiekosten. • Het recht de kennis openbaar te maken als hij dat nodig acht in het kader van het algemeen belang. • De mogelijkheid om de onderneming te verplichten om onder redelijke voorwaarden (Fair, Reasonable and Non-Discriminatory ("FRAND")) licenties te verstrekken aan derden. Als de overheid het product of de dienst nodig heeft, zal de overheid een inkooptraject starten.
28.	Wanneer kan de overheid verplichten licenties uit te geven?	De overheid wil voorkomen dat er met de ontwikkelde kennis niets gebeurt of dat een bedrijf juist een monopolypositie uitbuit. De opdrachtgever kan een bedrijf daarom verplichten tot het uitgeven van licenties aan derden onder Fair, Reasonable and Non-Discriminatory ("FRAND") voorwaarden. De opdrachtgever kan daarnaast de kennis die ontwikkeld is in fase 2 openbaar maken als dat in het algemeen belang is. Beide verplichtingen zullen alleen in extreme situaties aan de orde zijn. Tot op heden is het nog nooit nodig geweest om deze verplichtingen op te leggen aan een opdrachtnemer.
29.	Het uitgeven van licenties, wie bepaalt dat dat mag?	Bedrijven bepalen zelf of ze licenties uitgeven, tenzij er redenen zijn zoals genoemd bij de vorige vraag en de overheid dit verplicht.
30.	Is het mogelijk om de indieningsdatum te verlengen?	Nee we zijn gebonden aan een heel proces, dus is het niet mogelijk om de indieningsdatum aan te passen.

Nr.	Vraag	Antwoord
31.	Kan ik in een latere fase 2 inhaken?	Nee, voor dit onderwerp is er maar één keer een fase 1 en een fase 2.
32.	Wat gebeurt er als je als bedrijf je intellectueel eigendom niet wilt opgeven?	Als je als bedrijf de voorwaarden van SBIR niet kunt of wilt accepteren, dan is het niet zinvol om een offerte in te dienen voor een SBIR-opdracht.
33.	Kan ik starten met het project voordat het contract rond is?	Ja, dit kan. U kunt starten vanaf de datum dat de offerte bij RVO is ingediend. Let er wel op dat de kosten dan voor eigen rekening komen, als de opdracht niet aan u wordt gegund.
34.	Is er op de proeflocatie een aardgasaansluiting en voldoende ruimte beschikbaar voor een cv-ketel van +/- 1*1*2 meter?	Op dit moment zijn er nog geen proeflocaties. Wanneer u zelf een proeflocatie kunt vinden wordt dat aangemoedigd.
35.	Zou een oplossing gericht op bewustwording voor ieder monumentaal pand specifiek toepasbaar moeten zijn? Of mag het ook een algemene oplossing zijn die op basis van een casus een beeld schept over duurzaam onderhoud?	Voorgestelde oplossingen moeten in potentie een substantiële bijdrage leveren aan de reductie van CO ₂ -uitstoot. Dat betekent dat de oplossing niet noodzakelijkerwijs toepasbaar hoeft te zijn op/bij alle monumenten, maar dat het wel een doorkijk moet kunnen bieden op een bredere toepassing.
36.	Wie zitten er in de beoordelingscommissie fase 1?	• Leonard de Wit (vz) van RCE • Barbara Middelhoff van Circo • Martijn Boosman van CrisisSim BV • Alexander Prinsen van The Zero Waste Consultant • Mayke Haaksman van de gemeente Nijmegen • Marc van Roosmalen (architect)

Nr.	Vraag	Antwoord
37.	Is het gezien het uitgangspunt 'value-for-money' wel zinvol om te investeren in de verduurzaming van monumenten aangezien het hier een relatief klein aantal panden betreft dat in de bestaande situatie thermisch gezien verre van ideaal is?	Het aandeel beschermde monumenten (rijks-, provinciaal of gemeentelijk monument) is ongeveer 2% van de bestaande gebouwenvoorraad. Samen met de categorie 'overige historische bebouwing' is het echter ongeveer 20%. Daarmee betreft het een substantieel deel van de totale gebouwde voorraad van Nederland. Terecht wordt opgemerkt dat het energieverbruik van historische gebouwen – waaronder beschermde monumenten – relatief gezien hoog ligt. Dat maakt dat het verduurzamen van monumenten en andere historische panden wel degelijk bijdraagt aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord. Deze doelstelling is ook vastgelegd in de Routekaart Verduurzaming Monumenten (www.duurzaamerfgoed.nl). Overigens is het natuurlijk zo dat panden als zodanig geen energie verbruiken, maar de mensen die er gebruik van maken. In het kader van de SBIR zoeken we daarom niet exclusief naar producten die de warmtevraag beperken, maar kan er ook gedacht worden aan producten/diensten die het gedrag en/of het gebruik in die richting kunnen beïnvloeden.
38.	Is het mogelijk om met meerdere partijen en stakeholders een brainstorm te houden om de ervaringen en optieken van verschillende kanten te benutten?	Samenwerking binnen deze SBIR wordt aanbevolen. In de oproeptekst is dit als volgt verwoord: <i>"Naast de genoemde criteria in de SBIR-handleiding voor ondernemers geldt specifiek voor deze oproep het belang van de ontwerp kwaliteit, de omgang met erfgoed en duurzaamheid en waar mogelijk de multidisciplinariteit: de mate waarin samenwerking plaatsvindt met o.a. erfgoeddeskundigen duurzaamheidsspecialisten en ondernemers"</i> . Samenwerking tussen partijen – al dan niet volgend uit een brainstorm – wordt dus van harte aanbevolen. De uitschrijver van de SBIR heeft echter niet voorzien, en is ook niet voornemens, om dit in het kader van de SBIR-procedure zelf te organiseren.
39.	Is het een probleem als wij de open source/open knowledge aanpak hanteren?	Nee, dat is geen probleem. U kunt de aanpak van open source/open knowledge hanteren. Zie verder 4.2 van de SBIR handleiding. SBIR handleiding voor ondernemers maart 2021 (rvo.nl)

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
T +31 (0) 88 042 42 42
E klantcontact@rvo.nl
www.rvo.nl